

YENİ UYGUR TÜRKÇESİNDE SES UYUMU ve SES OLAYLARI*

YARD. DOÇ. DR. VOLKAN COŞKUN

Hece ve kelimelerdeki sesler arasında birtakım uyumlar vardır. Bu uyumlar, hece ve kelimeleri oluşturan ünlü ve ünsüzlerin birbirlerini kurallı bir şekilde etkileyerek benzeşmeleri neticesinde ortaya çıkar. Yani; ses uyumu demek, kelime kök ve gövdelerindeki seslerin ancak çeşitli bakımlardan birbirlerine yakın olanlarının bir arada bulunması demektir.

Yeni Uygur Türkçesindeki ses uyumlarını üç ana başlık altında incelemek mümkündür.

1.1. ÜNLÜ UYUMU

1.2. ÜNLÜ-ÜNSÜZ UYUMU

1.3. ÜNSÜZ UYUMU

1.1. ÜNLÜ UYUMU

1.1.1. Kalınlık - incelik uyumu ~ Büyük ünlü uyumu

Yeni Uygur Türkçesinde kalın ünlüler *a, o, u* ünlüleri, ince ünlüler *e, ä, ö, ü* ünlüleridir. Büyük ünlü uyumunda kalın ünlü kalın ünlüyü, ince ünlü ince ünlüyü takip eder. Ancak, Yeni Uygur Türkçesinde tam bir kalınlık-incelik uyumundan bahsedilemez. Kalınlık-incelik uyumuna sahip kelimeler mevcut olmakla beraber, kalınlık-incelik uyumuna uymayan birçok da kelime mevcuttur. Bu uyumsuzluk, genellikle ekler ve kökler arasında daha çok görülmektedir.

Yeni Uygur Türkçesinde kalınlık incelik uyumsuzluğuna örnekler:

yahşi, assiğ / kim-du, sal-di, qol-i, buz-di

Kalınlık incelik uyumuna örnekler:

qaçan, kayak / kör-gän-däk, bir-si, hämme-si,

* Makalemizde, Sürekli Türk Dili Kurultayının 5 Mayıs 1992 tarihinde tasdik ettiği 34 harfli çerçeve alfabeye kullanılmıştır.

1.1.2. Düzlük - yuvarlaklık uyumu ~ Küçük ünlü uyumu

Buna göre, *a, ä, e, i* ünlüleri düz ünlü; *o, ö, u, ü* ünlüleri yuvarlak ünlü; *u, ü* ünlüleri dar-yuvarlak ünlü; *ä, a* ünlüleri, düz-geniş ünlülerdendir. *e* ünlüsü ise yarı dar bir ünlüdür. Küçük ünlü uyumunda yuvarlak ünlüleri, dar-yuvarlak veya düz-geniş ünlüler takip eder. Ancak, Yeni Uygur Türkçesinde tam olarak bir düzlük-yuvarlaklık uyumundan bahsedilemez. Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uyan kelimeler olduğu gibi, uyuma uymayan pek çok da kelime mevcuttur.

Düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan kelimelere örnekler: *sözlimäk, susiri-maq, körümsiz*

Kelimelerle çekim ekleri arasındaki düzlük-yuvarlaklık uyumsuzluğuna örnekler: *buz-di, yüz-i*

Düzlük - yuvarlaklık uyumuna uyan kelimelere örnekler: *sepil, sunmak, yük-kä, pästlik*

Kelimelerle çekim ekleri arasındaki düzlük-yuvarlaklık uyumuna örnekler: *kör-düm, avaz-ım*

1.2. ÜNLÜ-ÜNSÜZ UYUMU

Ünlü-ünsüz uyumu, *q, ğ, x* ünsüzlerinden sonra, kalın ünlüler olan *a, u, o* ünlülerinin ve *k, g, h* ünsüzlerinden sonra ince ünsüzler olan *ä, e, i, ü, ö* ünlülerinin gelme olayıdır. *q, ğ, x* ünsüzlerinde ünlü-ünsüz uyumunu *ä, e, i* ünlüleri; *k, g, h* ünsüzlerinde ise ünlü-ünsüz uyumunu, *a, o, u* ünlüleri bozarlar:

Ünlü-ünsüz uyumuna uyan kelimelere örnekler: *qarmaş, qat, qatar, qatmaq, qorğan, qoruq, quruq, kälis, kätmäk, kimlik, kikirädäk, küz, küymäk, közçe, küçük.*

Ünlü-ünsüz uyumuna uymayan kelimelere örnekler: *kalla, kaska, kolaş, kosa, kumuta, qäpöz, qädür, qäyärädü, qeriş, qezi, qimil, qimiz*

1.3. ÜNSÜZ UYUMU

Kelimelerde yan yana gelen ünsüzlerin, titreşim bakımından birbirleriyle uyuşması olayına *ünsüz uyumu* denir.

Yeni Uygur Türkçesinde tonlu ünsüzler *b, d, c, g, ğ, l, m, n, ñ, r, v, z, j, y* ünsüzleri, tonsuz ünsüzler ise *ç, f, h, x, k, q, p, s, ş, t* ünsüzleridir.

Yeni Uygur Türkçesinde karşılıklı ünsüzler

Tonlu ünsüz : *b c d g ğ v z j*

Tonsuz ünsüz : *p ç t k x f s ş*

ünsüzleri, karşılıksız ünsüzler ise *m, n, l, r, y, ñ, q, h* ünsüzleridir.

Arapça ve Farsçadan Yeni Uygur Türkçesine geçen ve ünsüz uyumsuzluğu olan kelimelerin bazılarında ünsüz uyumu sağlanırken, bazılarında ise ünsüz uyumu sağlanamamıştır. Türkçe kelimelerde ünsüz uyumu mevcut olmakla birlikte, bazen kök ile ekler arasında uyumsuzluklar görülmektedir:

Ünsüz uyumuna örnekler: *ispat, kürâşçi, pişkan, satkuçi*

Ünsüz uyumsuzluğuna örnekler: *câbhâ, lâhcâ, nisbât, musbât, mâchul, miqdar*

Türkçe kelimelerde, kelime kök ve gövdeleriyle ekler arasında görülen ünsüz uyumsuzluğuna örnekler: *yurt-daş, ırq-daş, meslek-daş, mis-ger* “bakırcı”, *çek-gülük* “çekilecek”

2. SES OLAYLARI

Bu bölümde, eş ve art zamanlı olarak yapılan araştırma sonuçlarına yer verilmiştir.

Art zamanlı olarak yapılan çalışmalarda, kelimenin Eski Türkçedeki şekli ile Yeni Uygur Türkçesindeki şekli karşılaştırılmıştır.

Eş zamanlı olarak yapılan çalışmalarda, Ar. (Arapça) ve Far. (Farsça) şeklinde kısaltmaların bulunduğu örneklerdeki Arapça ve Farsçadan girmiş olan kelimelerin orijinal şekilleriyle Yeni Uygur Türkçesinde kazandıkları yeni şekiller arasında; kısaltma ağz. (ağız) şeklindeyse, Yeni Uygur Türkçesi ağızlarıyla Yeni Uygur Türkçesi edebî dili arasında mukayeseler yapılmıştır. Yanlarında hiç bir kısaltma bulunmayan kelimeler ise edebî dile aittir.

2.1. BENZEŞME

Kelime içindeki bir sesin; titreşim ve ton, boğumlanma noktası, ses yolu ve ses uyumları bakımından yan yana veya aralıklı duran bir başka sesle benzer veya eş duruma getirilmesi olayıdır. Bu tanıma uygun olarak, benzeşmeyi niteliği bakımından aşağıdaki gibi bir sınıflandırmaya tâbi tutabiliriz:

1. İlerleyici benzeşme
 - 1.1. İlerleyici yakın benzeşme
 - 1.1.1. İlerleyici yakın yarı benzeşme
 - 1.1.2. İlerleyici yakın tam benzeşme
 - 1.2. İlerleyici uzak benzeşme
 - 1.2.1. İlerleyici uzak yarı benzeşme
 - 1.2.2. İlerleyici uzak tam benzeşme
2. Gerileyici benzeşme
 - 2.1. Gerileyici yakın benzeşme
 - 2.1.1. Gerileyici yakın yarı benzeşme
 - 2.1.2. Gerileyici yakın tam benzeşme
 - 2.2. Gerileyici uzak benzeşme
 - 2.2.1. Gerileyici uzak yarı benzeşme
 - 2.2.2. Gerileyici uzak tam benzeşme

Benzeşme hâdisesini dört ana başlık altında incelemekteyiz.

2.1.1. Ton ve titreşim benzeşmesi:

baqqa < bağ+qa (Gerileyici yakın tam benzeşme)

tuqqan < tuğ+qan “kardeş, akraba” (Gerileyici yakın tam benzeşme)

äkkän < ağ+kän (Gerileyici yakın tam benzeşme)

2.1.2. Boğumlanma noktası benzeşmesi

Bu örnekte, boğumlanma noktası benzeşmesinin yanında, ses ve hava yolu benzeşmesi de mevcuttur.

qımmät < Ar. kıymet “kıymet” (Gerileyici yakın tam benzeşme)

2.1.3. Ses yolu benzeşmesi

ağz. allı < aldi “önü” (İlerleyici yakın tam benzeşme)

ağz. össöñ < östääñ “ırmak” (İlerleyici yakın tam benzeşme)

2.1.4. Hava yolu benzeşmesi

2.1.4.1. Ağız benzeşmesi

stiyäk < söñäk “kemik” (İlerleyici uzak yarı benzeşme)

2.1.4.2. Geniz Benzeşmesi

ağz. köñnäk < köynäk (Gerileyici yakın yarı benzeşme)

2.1.5. Ünlü uyumu benzeşmesi

2.1.5.1. Kalınlık-incelik benzeşmesi

kasat < Ar. kesâd “durgunluk” (Gerileyici uzak tam benzeşme)

sekin < Ar. sâkin (Gerileyici uzak yarı benzeşme)

2.1.4.2. Düzlük - yuvarlaklık benzeşmesi

çarşa < F. çârsû “kare” (İlerleyici uzak tam benzeşme)

tülkä < ET. tilkü (İlerleyici uzak yarı benzeşme)

2.2. BENZEŞMEZLİK

Bir kelimedeki yan yana veya birbirine yakın duran ve boğumlanma noktası bakımından birbirinin tıpkısı veya benzeri olan iki ünsüzden birinin, başka bir ünsüze dönüşmesi olayıdır.

Ağz. kâxlik < kâklik “keklik”

2.3. GÖÇÜŞME

Kelime içindeki komşu veya uzak seslerin yer değiştirmesi olayıdır.

yamğur < ET. yağmur

nalät < Ar. lâ'net

xoşna < ET. hoşna

qilvä < qiblâ “kible”

ağz. qilbinamä < qiblinamä “pusula”

ağz. naşqa < naxşa “şarkı”

2.4. KAYNAŞMA - KONTRAKSIYON

Ayrı hecelerdeki iki ünlünün bir tek ünlüde veya birden çok hecedeki seslerin tek hecede toplanması olayıdır. Bu durum daha çok kelime birleşmelerinde görülür.

äppärmäk < élip bermek	
äpçiqmaq < élip çiqmaq	
äp < élip	
äşu < änä şu	“işte şu”
äşundaq < änä şundaq	“şöyle”
avu < änä + bu	“işte bu”
munu < mana + bu	“mana+bu”
mäşä < mana şu yer	“işte burası”
mäşädä < mana şu yerde	“burada”
mäşädin < mana şu yerdin	“buradan”
mäşägä < mana şu yerge	“buraya”
mavu < mana + bu	“işte bu”
mäyä < mana bu yer	“işte burası”
mäyäda < mana bu yerde	“burada”
mäyägä < mana bu yerge	“buraya”
moşu < mana şu	“işte şu”
moşunçä < mana şunçä	“şu kadar”
naraq < nāriraq	“öteye”
şäygä < şu yärgä	“şuraya”
moşundaq < mana şundaq	“işte şöyle”
ağz. muña < munuñğa	“buna”
ağz. qobbärdi < qoyup bärdi	“salıverdi”
ağz. käbdük < kelip iduq	“gelmiştik”
ağz. säbdük < selip iduq	“salmıştık”

2.5. HECE YUTULMASI ~ HAPLOLOJİ

Bir kelimedede ses bakımından birbirine benzer veya eşit seslerden oluşmuş iki heceden birinin zamanla eriyip kaybolması olayıdır.

asta < Far. āheste “yavaş”

tärät < Ar. řahāret	“taharet”
junda < juvundi	“bulařık suyu”
mör < möhür	“mühür”
soğ < soğuş	“soğuk”
käniz < känizäk	“saraydaki köle”
kiçkinä < kiçikkinä	“küçüçük”
mä < miñä	“beyin”
ağz. ğirğul < qirğavul	“sülün”
ağz. qayda < qäyārdä	“nerede”
ağz. qiq < qiriq	“kırk”
ağz. quğa < qovurğa	“kaburga”
ağz. qullaş < qulunlaş	“kilitleme”
ağz. süncä < süyünçä	“müjde”

2.6. ÜNLÜ DÜŞMESİ

2.6.1. Ortada ünlü düşmesi

Son hecelerinde dar ünlü bulunan kelimelerin bir grubu isim çekim veya iyelik ekleri aldıklarında, vurgunun isim çekim veya iyelik ekli heceye kayması neticesinde, iç hecede kalan dar ünlülerin düşmesi olayıdır.

ismi < isim-i; şekli < şekil-i

Bazı alıntı yabancı kelimelerdeki ünlüler de düşer.

käptär < Far. kebûter “güvercin”

2.7. ÜNSÜZ DÜŞMESİ

2.7.1. Başta ünsüz düşmesi

Kelime başında y gibi ünlüleşme ve akıcılaşarak erime özelliği taşıyan ünsüzlerin kaybolması olayıdır.

üzük < ET. yüzük

ıpar < ET. yıpar

ağz. usul < hosul “ürün, verim”

2.7.2. Ortada ünsüz düşmesi

Kelime içinde bir ünsüzden önce gelen *r*, *n* gibi akıcı ünsüzlerin kaybolması olayıdır.

qağa < ET. qarğa	
énäk < ET. ingäk	
dölät < Ar. devlet	
sodigär < Far. sevdâ-ger	
gügüt < güngüt < güngürt	“kibrit”
köpä < körpä	“pamuklu döşek”
küşkitiş < küşkürtiş	“kışkırtma”
ağz. kâriva < kâhriva < Far. kehribâ	
ağz. kipik < kirpik	
ağz. kökütüş < köksütüş	“gösterme”
ağz. könäk < köynäk	
ağz. köydägi < küydürgä	“şarbon”
ağz. qaçuğu < qarçığa	“Aladoğan”
ağz. qaği < Rus. kajul	“işlenmiş keçi derisi”
ağz. qasi < qaysi	“hangisi”
ağz. päricä < päräncä	“peçe”
ağz. sarımaq < sayrimaq	“ötmek”
ağz. sövät < söhbät	
ağz. Uğuy < Uyğur	

2.7.3. Sonda ünsüz düşmesi

Genellikle kelime sonundaki akıcı *r* sesinin düşmesi olayıdır. Bu olaya genellikle ağızlarda rastlanır.

inşaalla < Ar. in-şâ' Allah	
görka < Far. gûr-ken	“mezarçı”
işarä < Ar. işâret	
qän < qänt	“kent”
ağz. kuza < kömzek	“tepsi”

ağz. kümä < kömür	“kömür”
ağz. quta < qotur	“uyuz”
ağz. muxpi < muxbir	“haberci”
ağz. naga < nagah	“rastgele”
ağz. ula < ular	“onlar”
ağz. üçü < üçäy	“barsak”
ağz. vax < vaxt	“vakit”

2.8. ÜNLÜ TÜREMESİ

2.8.1. Başta ünlü türemesi

Yabancı kelimeleri Türkçeleştirmek için, kelime başına ünlü getirilmesi olayıdır.

istil < stil *Fransızca style* “tarz, stil”

2.8.2. Ortada ünlü türemesi

Genellikle, okunuşları kısa olan yabancı kelimelerde görülür.

qorqunuçsız < ET. qorqınçsız

äriz < Ar. ’arz

eyip < Ar. ’ayb

eqil < Ar. ’aql

möhür < Far. muhr

äpiyon < Yunanca afyon

qarmuş < qarimuç “karabiber”

2.8.3. Sonda ünlü türemesi

Ünsüz ile biten bir kelimenin sonuna bazen fazla bir ünlü getirilmesi olayıdır.

ağz. mehri < mehr “sevgi, dostluk”

2.9. ÜNSÜZ TÜREMESİ

2.9.1. Başta ünsüz türemesi

Ünlü ile başlayan bir kelimenin başına fazladan ve kelimenin aslında olmayan bir ünsüz gelmesi olayıdır:

yirik < ET. irig

yipäk < ET. ipäk

yıraq < ET. ırak

2.9.1. Ortada ünsüz türemesi

Kelime iç seslerinde kelimenin aslında olmayan bir ünsüzün türemesi olayıdır. Bu olay genellikle ünlü çarpışmasını (hiatus) gidermek için gerçekleştirilir.

näyrän < Far. nireñ “oyun, hile”

komediyä < Fransızca comédie “komedi”

ağz. güräkäş < görökäş “tefeci”

ağz. käyki < käki “balta”

ağz. oymu < oma “şekil”

2.9.3. Sonda ünsüz türemesi

Son sesi nispet *i*'si (î) ile biten kelimelerde nispet *i*'si kısılır ve sonda y ünsüzü türer.

mäcaziy < Ar. mecâzî

mäcburiy < Ar. mecbûrî

mädiniy < Ar. medenî

komität < Rus. komita

ağz. kalligir < kalligi “ökçe”

2.10. Tekleşme

Arapça kelimelerdeki ikiz ünsüzlerin tek ünsüze dönüşmesi olayıdır.

hakimiyät < Ar. hâkimiyet

cümhuriyät < Ar. cumhûriyyet

ağz. lävây < läbbây “buyrun”

ağz. näqşî < näqqaş “nakkaş”

Bazen, alıntı yabancı kelimelerdeki ikiz ünlülerden birinin de düştüğü görülür:

koperatip (kooperativ) < Fransızca coopérative

2.11. İkizleşme

İç seste iki ünlü arasında bulunan bazı ünsüzlerin, sese dönüşmeleri esnasında tekrarlanma olayıdır.

ikki < ET. iki, eki	
ottuz < ET. otuz	
toqquz < ET. toquz	
mâzzâ < Far. meze	“lezzet, tat”
iştik < iştik	“hızlı, çabuk”
ağz. uddul < udul	“doğru, düz”

BİBLİYOGRAFYA

- F. Abdullayev, *Harezmi şevâli I*, Taşkent 1964.
- Nemittilla Äbüdülla, Abduqadir Heyit, *Nasiriddin Burhaniddin Oğli Rebğuzi*, Qeşqer Uygur nâşriyatı, 1992.
- Sabahiddin Ali, *Yitim Yüsti* (Çev. Rukiye Hacı), Şincañ xälq nâşriyatı, 1995.
- Reşit, R. Arat, *Kutadgu Bilig III Indeks*, (hızl. Kemal Erarslan, Osman Fikri Sertkaya, Nuri Yüce), İstanbul 1979.
- M. Askarava, H. Abdurahmanov, *Özbek Tili Grammatikasiniñ Praktikumı*, Taşkent 1972.
- Ahmet Caferoğlu, *Uygur Sözlüğü*, 1. Bölüm A-K, İstanbul 1934.
- , *Uygur Sözlüğü*, 2. Bölüm K-S, İstanbul 1937.
- , *Uygur Sözlüğü*, 3. Bölüm S-Z, İstanbul 1938.
- Volkan Coşkun, “Özbek Türkçesinde Ses Hâdiseleri”, *TDA*, sayı 103, Ağustos 1996, s. 125-130.
- , “Özbek Türkçesinde Ses Uyumu”, *TDA*, sayı 111, Aralık 1997, s. 171-174.
- Saadet Çağatay, *Türk Lehçeleri Örnekleri II*, Ankara 1972.
- Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lûgat*, Ankara 1962.
- Divanü Lûgat-it Türk Dizini*, Ankara 1986.
- Janos Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, (çev. Günay Karaağaç), İstanbul 1988.
- Ahmet B. Ercilasun, *Örneklerle Bugünkü Türk Alfabeleri*, Ankara 1993.
- , *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, cilt I-II, Ankara 1991.
- Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul 1983.
- Seypidin Ezizi, *Zulum Zindanlirida*, Milletler nâşriyatı, 1990.
- A. von Gabain, *Eski Türkçenin Grameri*, (çev. Mehmet Akalın) Ankara 1988.
- , *Özbekische Grammatik*, Leipzig ve Wien 1945.
- , *Türkische Turfan Texte VIII*, Berlin 1954.
- H. Gaziyeu, *Özbek Tili Grammatikası ve Puntuatsiyası meseleleri*, Taşkent 1959.
- Emine Gürsoy - Naskali, *Türk Dünyası Gramer Terimleri Kılavuzu*, Ankara 1997.

- Necmettin Hacıeminoğlu, *Kutubun Hüsrav-i Şirin-i ve Dil Hususiyetleri*, İstanbul 1968.
- İmlâ Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 525, Ankara 1996.
- Gunnar Jarring, *Uzbek Texts from Afghan Turkestan*, Lund-Leipzig.
- , *Studien zu einer Osttürkische Lautlehre*, Leipzig 1933.
- Sultan Mahmut Kaşgarlı, *Modern Uygur Türkçesi Grameri*, İstanbul 1992.
- Zeynep Korkmaz, *Grammer Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1992.
- , *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları*, Ankara 1994.
- İklil Kurban, Yeni Uygur Türkçesi Grameri, *Türk Kültürü Araştırmaları XXVI-2*, Ankara 1989, s. 243-266.
- , *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü*, (Emir Necipoviç Necip'ten tercüme), Ankara 1995.
- M. Mirzayev, S. Usmanov, İ. Rasulov, *Özbek Tili*, Taşkent 1966.
- A. Nurmanov, N. Mahmudov, A. Ahmedov, C. Salixocayeva, *Özbek Tiliniñ Mâzmunıy Sintâksisi*, Taşkent 1992.
- Abdurusul Ömer, *Uygur Xälq Dastanliri*, Şinceñ xälq neşriyati, 1991.
- Özbek Tiliniñ İzahlı Luğati*, Cilt 1-2, Moskova 1981.
- Rıdvan Öztürk, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, Ankara 1994.
- Abdurtip Pülat, *Çağatay Uygur Tili Tetqiqatidin İlimiy Maqaliliri*, 1993.
- W. Radloff, *Phonetik der Nördlichen Türksprachen*, Leipzig 1882.
- Abdikerim Raxman, *Uygur Xälq Dastanliri*, Şinceñ xälq neşriyati, 1989.
- , *Uygur Ädäbiyüti Tarixi*, Şinceñ maarip neşriyati.
- Ş. U. Rahmatullaya, *Voprosı Uzbekskey i Russkoy Filologi*, Taşkent 1971.
- V. V. Reşetov, *Üzbekskiy Yazık*, Taşkent 1959.
- , *Özbek Dialektologiyasidan Materyaller II*, Taşkent 1961.
- Rusça-Türkçe Sözlük*, İstanbul 1994.
- Sürekli Türk Dili Kurultayı*, Kültür Bakanlığı Yayınları No: 1413, Ankara 1992.
- Onarbay Şamsiyev, Özbekistan Cumhuriyeti, *Türk Yurdu Dergisi*, Sayı: 85, Eylül 1994.
- Ziya Şükün, *Farsça-Türkçe Lugat*, 3 cilt, İstanbul 1988.
- Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, cilt 1-2, Ankara 1988.
- Hemid Tömür, *Hazırqı Zaman Uygur Tili Gramatikisi*, Şinceñ 1987.
- Stefan Wurm, Özbekçe, (çev. Mehmet Akalın), *Türk Dünyası Araştırmaları 69. sayı*, İstanbul 1989, s. 139-186.
- Nuri Yüce, *Mukaddimetü'l-Edeb*, Ankara 1988.
- Mehmet Zünün, Abdikerim Raxman, *Uygur Xälq Eğiz Ädäbiyütniñ Asasliri*, Şinceñ xälq neşriyati, 1980.